

Українська книжка-життєпис для молодших школярів: формування національної та громадянської ідентичності дітей засобами біографіки

Наталя МАРЧЕНКО

кандидат історичних наук,
старша наукова співробітниця,

Інститут біографічних досліджень НБУВ

Тоталітаризм

Ідентичність - травма

Цінності - «скрепи»

«Клеймо»

Скутість

Одноманітність

«Історична пам'ять може базисно відбутися за двох умов, перша – якщо є усвідомлення спільнотою власної історії й відчуття та зв'язок родинних історій з історією громади, і друга – це спільне опрацювання травматичних сторінок історії. Без цих двох умов неможливо побудувати жодну здорову ідентичність»

(Антон Дробович)

Демократія

Ідентичність – вибір

Цінності – вибір

Багатозначність

Свобода

Розмаїття

Формування
здорової ідентичності

Життєпис для дітей формує національну та громадянську ідентичності шляхом:

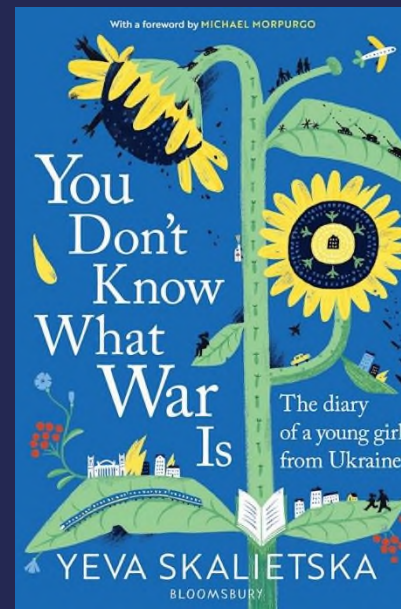
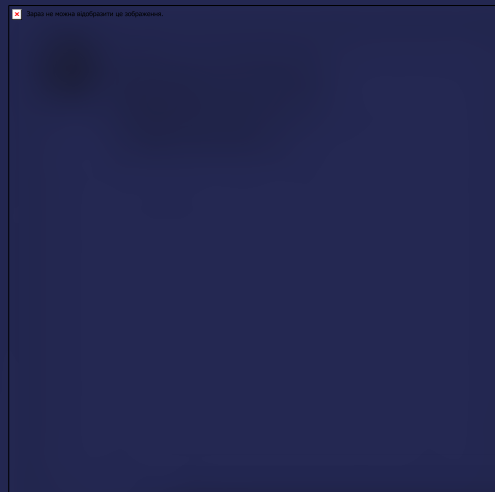
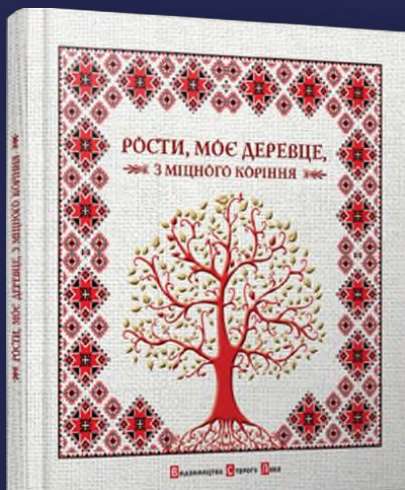
Самоідентифікація, самоцінність, шляхетність:

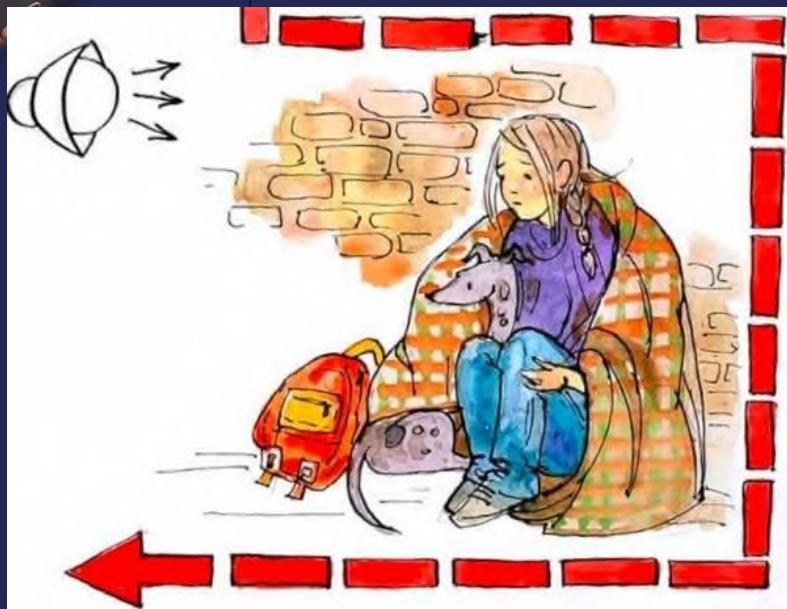
- Вибір моделі поведінки та життєвих сценаріїв.
- Інтелектуальний і психоемоційний розвиток (пізнання, проживання).
- Формування цінностей.

Цінності спільноти, родина, громада, нація

- Розширення індивідуальної пам'яті до соціальної, набуття громадянської ідентичності.
- Формування національного наративу.
- Індивідуальний набір «кумирів» накладається на «пантеон» спільноти.

Родовідні, документальні практики

Візуалізація. Комікс

Ілля «Гендальф» Самойленко Суперсила: супер-рука + супер-око

Військовослужбовець, офіцер бригади «Азов» Національної
На війну пішов у 2015 році, коли йому був 21 рік. Закінчивши
в університеті, розпочав військову службу на сході України в
«Азов», де отримав позивний «Гендальф».

У 2017 році підірвався на міні. Йому пошкодило ліву руку, ногу, шию.
Ліву кисть відірвало одразу. Попри такі серйозні травми самостійно
свідомості і «підказував» побратимам які надавали йому допомогу.
Зараз він має протез руки та штучне праве око. Та це не завадило йому
на службу і продовжити боротьбу.

Навчився стріляти
лівим оком
з правого плеча,
а це не просто!

Був у російському полоні,
з якого був звільнений
21 вересня 2022 року.

Зараз продовжує нести службу
у складі 12-ї бригади спеціального
призначення «Азов».

Після завершення війни мріє
щоб Українці не зникли як нація.

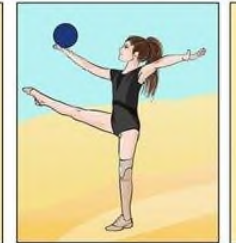
Олександра Паскаль Суперсила: супер-нога Спортсменка, займається гімнастикою з чотирьох років

Внаслідок російського ракетного
удару по селищу Затока Одеської
області втратила ногу.

Зараз має крутий біонічний протез
ноги, який дозволяє їй повноцінно
займатися спортом. Ба більше, повернувшись
у змагання, вона одразу
здобула перше місце!

Тренується 5 разів на тиждень по 3
години на рівні з іншими дівчатами з
групи. Любить робити стійку на грудях
і задній зав'язат. Ці елементи вона довго
не могла зробити після травми, тому
зараз вони стали її улюбленими.

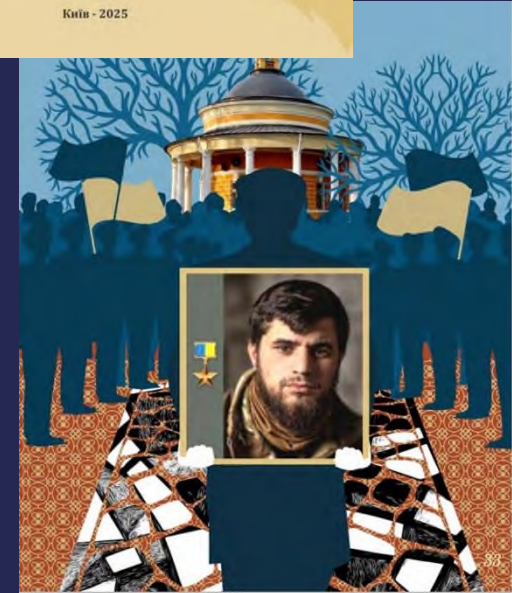
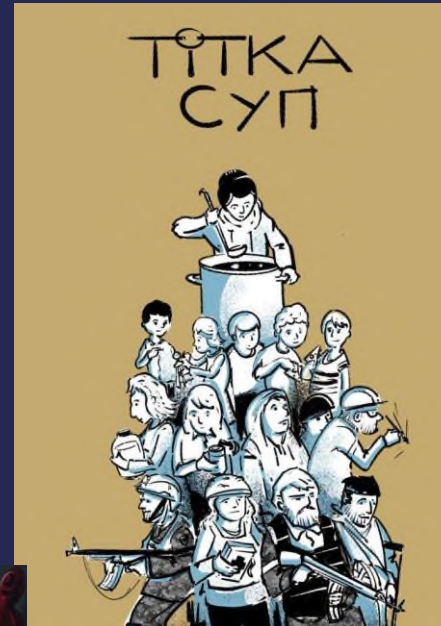
Крім художньої гімнастики також
займається плаванням і танцями.
Танцювала вальс на благодійному
Віденському балі в Києві навесні 2024
року. В майбутньому мріє представляти
Україну на Паралімпікських іграх.
І точно знає, що буде добре
тренуватися, то так і буде.

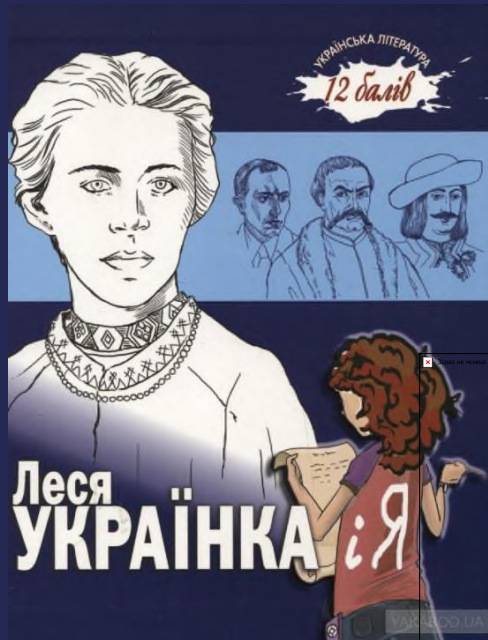

Казки про тварин, засновані на реальних фактах. Пес Патрон

Життєписи. Війна

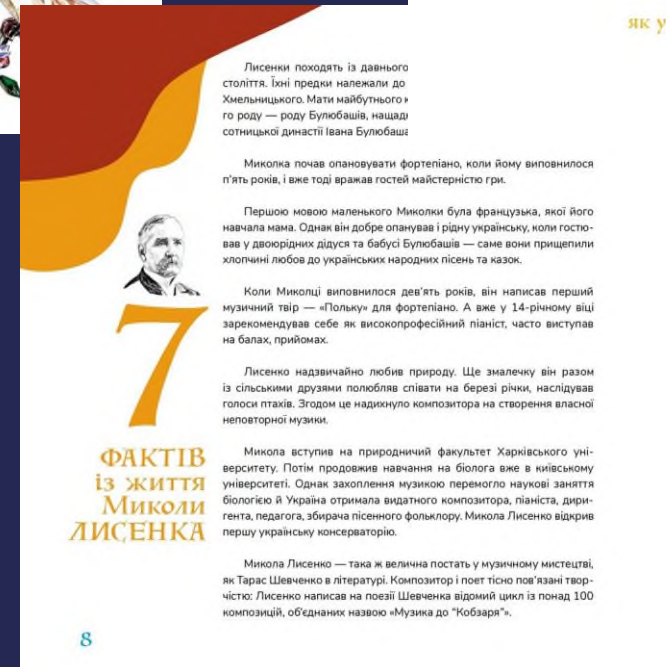
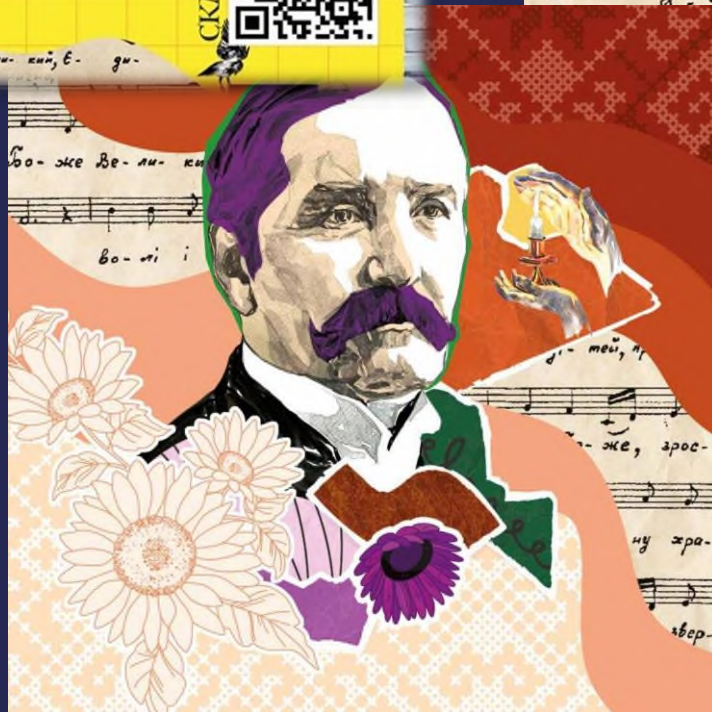

Видавничі проекти. ІРІО

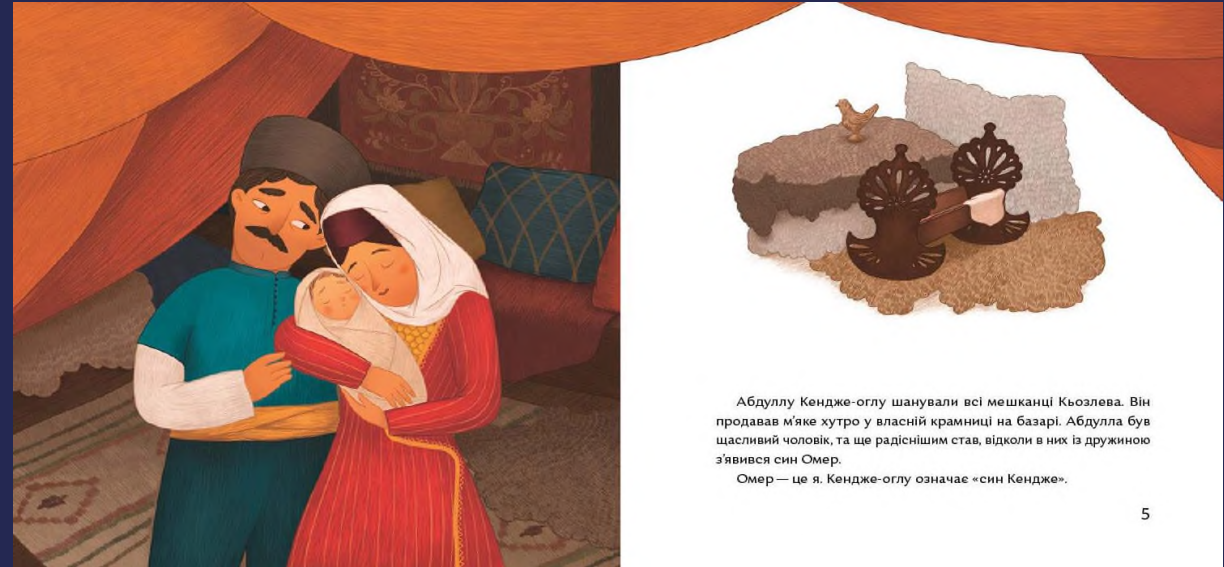
Видавничі проекти. ІРІО

Життєпис – оповідання в картинках. АССА

Видавничі проекти. «ПОРТАЛ»

Абдуллу Кендже-оглу шанували всі мешканці Кьозлева. Він продавав м'яке хутро у власній крамниці на базарі. Абдулла був щасливий чоловік, та ще радіснішим став, відколи в них із дружиною з'явився син Омер.

Омер — це я. Кендже-оглу означає «син Кендже».

5

ГОРТАЛ

ukr

ГоловнаНавігаторОсобистостіЧасострічкаКнигарня

Вивчай історію з нами!

Менше нудьги, більше захоплення

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
В ЯВИЩАХ, ПОДІЯХ, ОСОБИСТОСТЯХ

600 ключових подій української історії —
на одній зрозумілій осі часу.

Портал в український світ:

Навігатор
Вивчай історію в розрізі 10 періодів.

Часострічка
Хронологічна навігація по історії.

Особистості
Знайомство з творцями історії.

Корисні посилання

ГОРТАЛ

ukr

ГоловнаНавігаторОсобистостіЧасострічкаКнигарня

Історико-просвітний проєкт Портал / Особистості

Особистості

Напрямки:

Політика

Економіка

Наука й освіта

Культура

Спорт

Релігія

Технології

Медицина й охорона здоров'я

Правозахисна діяльність

Навігатор: ВсіПо важливості: ВсіВід давнини до сучасності

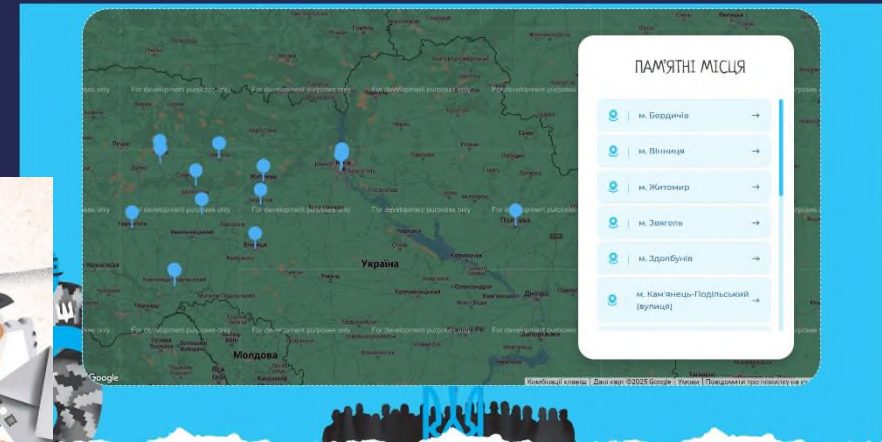
Великий канон
Ключові постаті української історії та культури

Середній канон
Люди, які творили історію та культуру протягом століть

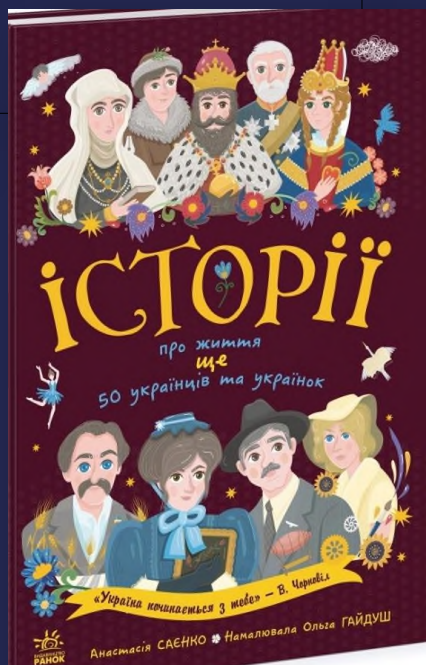
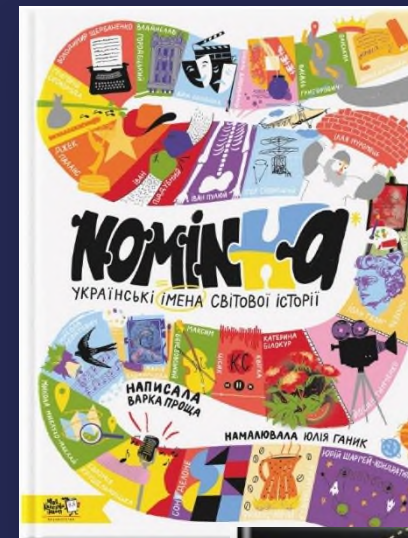
Новий канон
Особистості, вплив яких залишається недооціненим

Корисні посилання

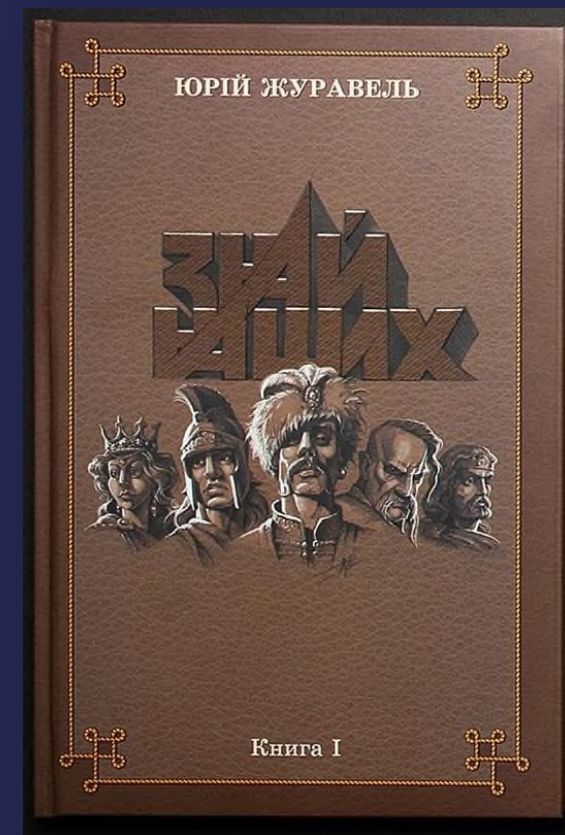
Видавничі проекти. НК-БОГДАН. «Родина Україна»

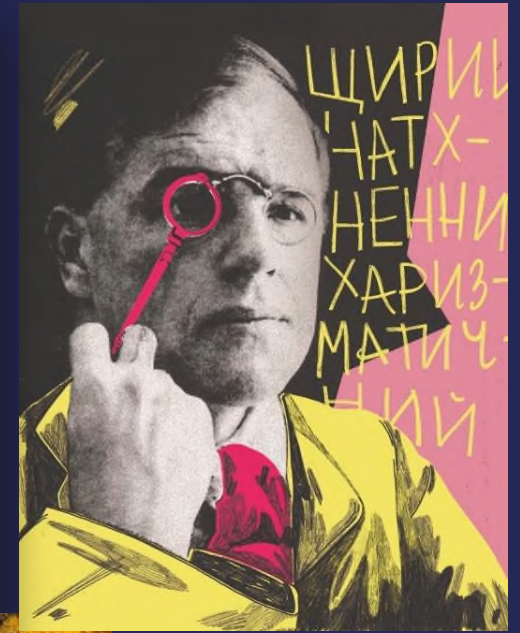
Довідкові видання.

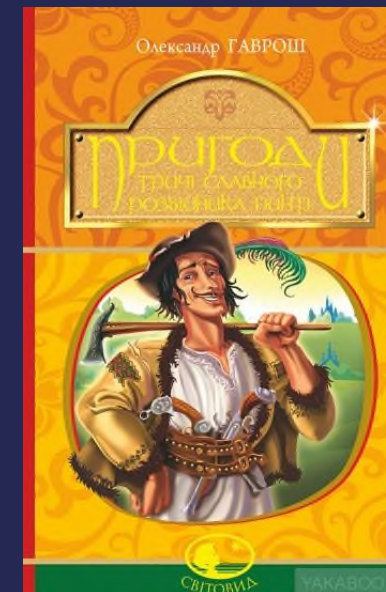
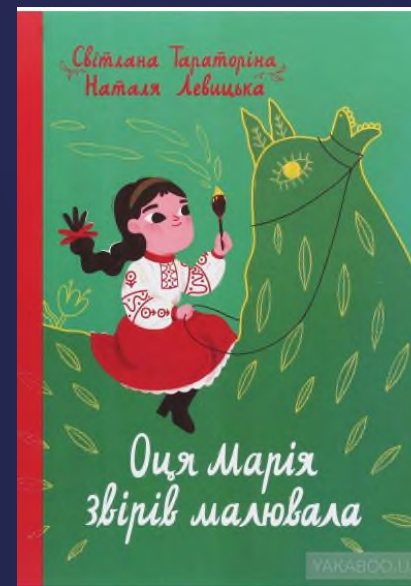
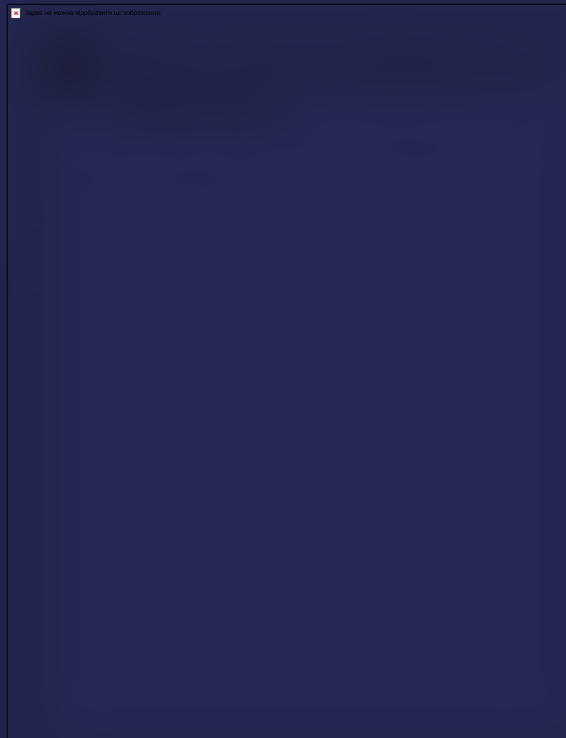
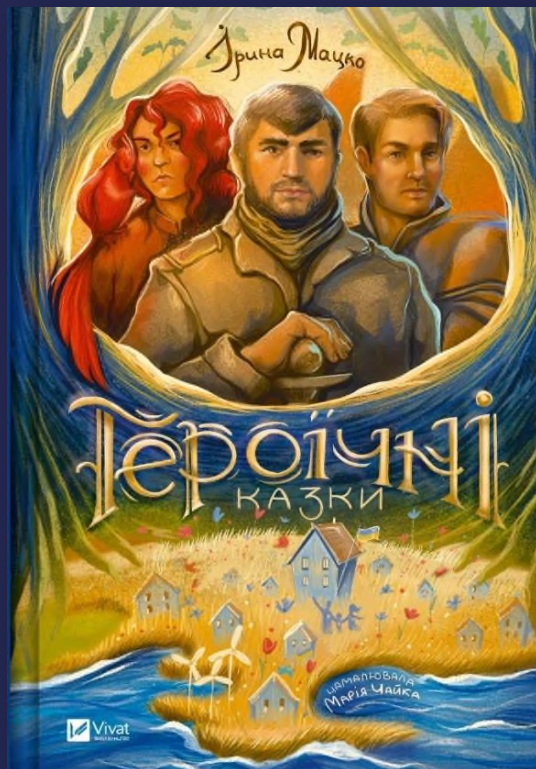
Збірки оповідей

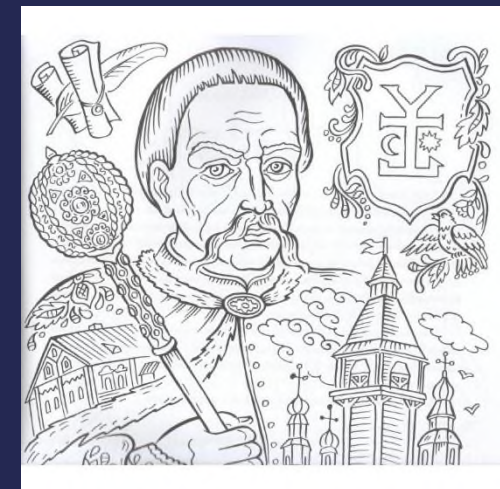
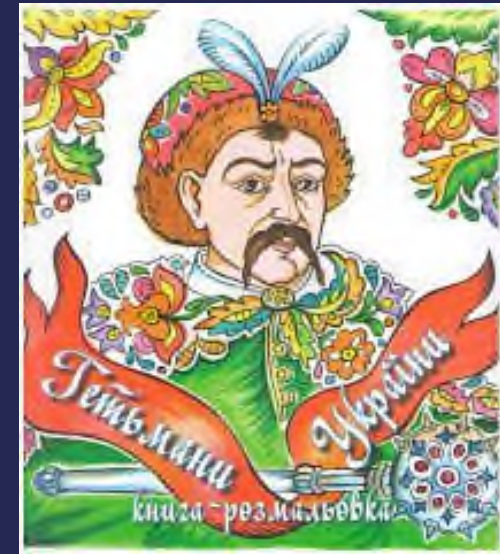
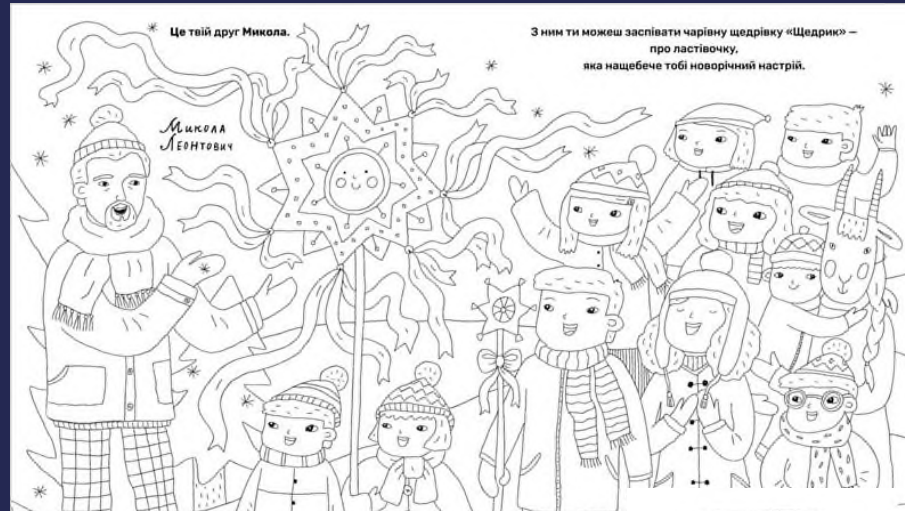
Життєписи. Концептуальні

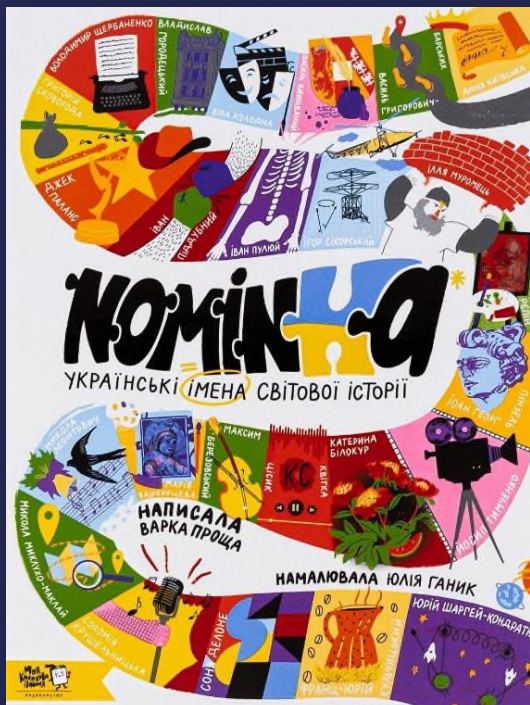

Казка / Життя

Життєпис: інтерактивний

...на щедрий урожай та щасливий рік світ захищує українцеві **Микола Леонтович** (1877–1921 рр.). Він народився на Поділлі, у селі Монастирськ. Бувають такі священники — грають на скрипці, на гітарі, на віолончелі. Як батьку Миколи, отця Дмитро. Микола був п'ятим поколінням священників роду Леонтовичів.

Музичну освіту він поглибив, навчаючись у духовній семінарії Кам'янець-Подільського. Тут молодий талант удосконалював знання із теорії музики та хорового співу. Саме тоді Леонтович почав аранжувати народні пісні та мелодії.

Хор семінаристів, яким він згодом керував, окрім духовних, виконував українські народні пісні.

Потім музикант жив на Донбасі, де створив і керував робітничим хором. Репертуар з українських пісень хору робітників підвів керівника під пильне око поліції, тому Микола Леонтович змушений був повернутися на рідне Поділля. Він знову педагог: викладає спів і музику в спархіяльному жіночому училищі. У Тульчині познайомився з чудовим українським композитором Кирилом Стеценком. Цей час став плідним для Миколи Леонтовича на обробки пісень для хору. Це і славетний «Щедрик», і «Дударик», і «Піють пісні» та багато інших.

Величезний успіх мало він Київського університету йог. Це було 1916 року.

Потім настала доба Визгання, постала Українська Націоналістична партія. Окрилений ідеєю відродження української держави, Микола Леонтович натхненний композитором і диригентом захоплення влади більшовиками недовго залишаються неперевіреними.

«Кали вас розпитуватимуть журналісти, — обов'язково наголошуйте, що українська музика та пісня — «незалежна», «своя», «несхожа», «своєрідна» та є частиною незалежної України!».

Світ почув Україну, коли у січні 1919 року Симон Петлюра відправив до Франції хор під орудою **Олександра Кошиця**. У Парижі мала відбутися Мірна конференція, на якій найвпливовіші люди Європи мали домовитися, як житимуть країни після страшною світової війни. Для України було дуже важливо, щоб її незалежність визнали, щоб допомогли вистояти у протистоянні з Росією. Хор поїхав туди не як творчий колектив, а на рівні з дипломатами — як «висока Державна культурна інституція» та «перша музично-дипломатична місія України на міжнародній арені!».

З Олександром Кошицем Симон Петлюра знайомий ще з Кубані, коли разом записували козацькі пісні. Обидва мали богословську освіту. Хор, про який загадується, звався «Українська республіканська капела», й він першим із українських мистецьких колективів об'їхав із гастроллями всю Європу й Америку.

Прага, Брно, Відень, Баден, Женева, Берн, Лозанна, Цюрих, Базель, Бордо, Тулуза, Марсель, Ніцца, Ліон — скрізь переможно зазвучала українська пісня, дивуючи й прихилиючи серця до України.

Згодом хор дав ще понад сотню концертів у Бельгії, Нідерландах, Великій Британії, Німеччині та Польщі. Довгий час гастроллював у США. І кожний виступ супроводжувала незмінний успіх.

Пісня свідчила усьому світові, що українці — не росіяни, що мають власну велику культуру та державу, що прагнуть стати одним із вільних європейських народів.

Кам'янець-Подільський, 2021

Микола ЛЕОНТОВИЧ 1877–1921

Цей знаменитий український композитор народився у невеличкому селі на Вінниччині. Порівняно коротке, але напружене насичене життя Миколи Леонтовича було схоже на магiчну, сповнену весняними дзвонами-передзвонами щедрівочку, якою він згодом підкорив серця людей у різних куточках світу. Маленький Микола засинав і прокидався під звуки музики, якою були сповнені й рідна оселя, і храм, де служив батько-священник, і величезний садок його дідуся. Створивши разом із братом та сестрами домашній струнний оркестр, хлопчина від ранку до ночі музикував у старій альтанці. Із сусідських дітлахів він організував свій перший хор і натхненно диригував ним. Леонтович ще за часів навчання у семінарії почав збирати та записувати українські народні пісні, й усе своє життя зберігав ці записи як дорогоцінні скарби. І кожна така пісня після його обробки перетворювалася на справжню музичну перлину.

«Щедрик» Миколи Леонтовича

- «Щедрик», над яким Леонтович працював з 1901 по 1919 рік (і зробив за цей час п'ять обробок для хору), став одним із найвідоміших українських музичних творів у світі.
- Пісня має унікальну мелодію, що повторюється, в її основі лише три ноти: до – сі – до – ля.
- Існує понад 1000 варіацій мелодії «Щедрика» у різних музичних жанрах — від класичної музики до джазу та року.
- Різдвяна колядка «Щедрик», відома в усьому світі як Carol of the Bells, лунає в кінострічках «Сам удома», «Гаррі Поттер», «Синька Адамсів», «Мицзян горішок» та ін.
- Ця колядка, що стала надбанням нації, символізує надію, радість та початок нового життя.

Послухайте
«Щедрик»

Виконавець:
Академічний камерний хор «Київ».

7 ФАКТІВ ІЗ ЖИТТЯ Миколи ЛЕОНТОВИЧА

Ще не навчившись добре розмовляти, малий Микола вже співав.

П'ять поколінь роду Леонтовичів були священниками. Батько-священник диригував церковним хором.

Загалом тато композитора був чудовим музикантом: добре грав на скрипці, цитрі, віолончелі, контрабасі та гітарі.

Мама дуже добре співала. Саме вона прищепила синові любов до українських народних пісень.

Вперше Миколка взяв до рук скрипку, коли йому виповнилося чотири роки. Згодом хлопчик захопився грою на фортепіано та духових інструментах.

Леонтович дуже любив українські народні казки, у кожній чарівній історії він крізь слова чув музику. Вінцем любові до них стала єдина недописана опера Леонтовича «На Русалчин Великдень» за казкою Бориса Грінченка, яку майже через століття завершив інший великий український композитор Мирослав Скорик.

За величезний внесок у розвиток світової хорової музики Миколу Леонтовича порівнюють із Йоганном Себастьяном Бахом.

Б

Родина Дмитра Володимировича Леонтовича

Микола Леонтович
Вашингтон, Колумбія, 1920 рр.

Батьки

Батьки Леонтовича дуже любили музику й спів. Тато Дмитро був священиком і керував церковним хором. У вільний час грав на віолончелі, скрипці й гітарі, а мама Марія співала дітям романси й народні пісні.

Микола був у родині першотимом. Він народився 13 грудня 1877 року в селі Монастирську на Поділлі. Нині це передмістя Немирова Вінницької області.

ЛЕОНТОВИЧІ

Микола Леонтович серед учасників
Першого національного українського хору

Аранжування

Микола Леонтович збирав українські народні пісні, а потім аранжував, тобто обробляв їх, перетворюючи на хорове мініатюри. Так музика зберігала свій колорит, але набувала нового, багатшого звучання. Каляка такими обробками, як «Щодирин», «Додирин», «Гра в зачіска», Леонтович увійшов в історію як один із найкращих українських композиторів. Зазначай його обробки виконуються а кадела.

23 січня 1921 року в Паризі у відомому Театрі Єлісейських палях музиканти критик почули український спів хору а кадела під орудою Олександра Кошиця. В газеті того ж дня було надруковано: «Досконаласть невимовна... мені бракує слів».

А кадела — хороший спів без інструментального супроводу.

Г

Гришине

1904 року, успішно склавши іспити на звання регента та керівника церковного хору, Микола разом із дружиною і донькою переїхав із Поділля в містечко Гришине, нині Покровськ Донецької області. Там він одразу організував новосилиний хор і місцевий оркестр. Улаштував безкоштовні концерти, які мали великий успіх, вчителював, тішився життям. Утім, це тривало недовго. Бунти, спричинені свавіллям влади Російської імперії, охопили всю країну й досяглися до Гришиного. В одному з таких повстань загинули друзі Леонтовичів. Політичний комуністичний режим обіщував, а згодом сталося ще одне лихо — помер новонароджений син Володимир. Аби убезпечити себе від можливих репресій, припинивши горем родині довелось повернутися на Поділля, у Тульчин, де для Миколи з'явилося місце вчителя співу.

Гостинці

Леонтович дуже любив гостинці. На свята він приносив рідним і друзям смачні калачі. Та й сам полюбляв отримувати подарунки від батьків, навіть тоді, коли вже був дорослим.

Ця фантастична історія трапилася в знаменитий концертний залі Карнегі-хол у Нью-Йорку, а потім повторилася через 100 років. Обидва рази в залі гучно зазвучала дивовижна українська пісня. Заспівала вона так яскраво, що на розі Соомпфі авеню та

Тонин хор і сама Тоня мали чималий досвід концертів. Але такий грандіозний виступ на них чекав уперше. Ось вона, Тоня, поруч із Лідією, поруч із Софією, поруч з Аллою, поруч із її хоровою родиною співає на сцені!

У Карнегі-холі — аншлаґ. Повнісінький зал глядачів. Від нарядної публіки рябить в очах. Синьо-жовті, червоно-чорні, білі... Жовто-блакитна підсвітка грає на обличчях. Попри всю сквилюваність хористи виконували свою місію: зала наповнилася піснями України.